

DELAVSKA POLITIKA

Uredništvo je v Mariboru,
Ruška cesta, poštni predal 22.
Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.
Uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22.
Ljubljana VII, Zadržni dom.

Izhaja vsako sredo in soboto.

Naročnina za državo SHS znaša mesečno 10 Din, za ino-
zemstvo mesečno 15 Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene
delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. De-
belo tiskana beseda stane 1.— Din. Malih oglasov trgovskega
značaja, stane beseda 1.— Din. V oglašnem delu stane pe-
titna enostolpna vrsta 1.50 D. Pri večjem številu objav popust.
Čekovni račun: 14.335. — Reklamacije se ne frankirajo.

Štev. 87.

Sreda 23. oktobra 1929.

Leto IV.

Ratifikacija vašingtonske konvencije.

Ko je prišla na Angleškem De-
lavstva stranka na oblast, je postalo
jasno in gotovo, da bo znano vašing-
tonsko konvencijo, s katero se do-
ločno uvaja princip osemurnega de-
lavstva, končno ratificirala. Organi-
zirano delavstvo vsega sveta čaka
nestrpnost na ta zgodovinski trenutek,
ker je gotovo, da bosta po Angliji
ratificirali to konvencijo tudi Nem-
čija in Francija.

Iz Ženeve prihajajo vesti, da je
tam zastopnik angleške vlade izjavil,
da sedaj angleška vlada pripravlja
predlog za ratifikacijo vašingtonske
konvencije o osemurnem delavniku,
ki ga bo najkasneje začetkom no-
vembra predložila spodnji zbornici,

da ga sprejme. Omenjeni zastopnik
se nahaja v Ženevi, kjer pri medna-
rodnem uradu dela pripravlja sklica-
nje mednarodne konference za enot-
no ureditev delovnega časa v pre-
mogovnikih.

Prav posebno je važno dejstvo,
da tudi nemška vlada pripravlja
predlog za ratifikacijo vašington. kon-
vencije. Ta sporedna akcija Anglije
in Nemčije je posledica sporazuma
med delavskimi predstavniki v obeh
vladah teh industrijskih držav. Na ta
način bodo odpravljene vse zapreke
glede zakonite mednarodne ureditve
delovnega časa, za ves socialni na-
predek pa bo imelo najdalekosež-
nejši pomen.

Katere izpremembe zahteva dr. Schober v avstrijski ustavi.

Zvezni svet (Länderrat) naj tvo-
rita v bodoče po dva člana vsake
deželne vlade (tudi senat Dunaja).
Volilna pravica se omeji v toliko, da
bodo imeli aktivno volilno pravico
državljeni šele po dovršenem 21. letu
(doslej 20.), aktivno in pasivno vo-
lilno pravico pa po dovršenem 29.
letu. Volilni red za parlament bo od-
pravil kandidatne liste ter uvedel vo-
lilne okraje za posamezne kandidate.
Število mandatov se zniža; sedaj jih
je za deželne zbornice in parlament
okoli 700. To se uredi s posebnim
zakonom. Uvede naj se volilna dolž-
nost (politična spekulacija?). Izpre-
memba parlamentarnih poslovnikov,
da bo obstrukcija nemogoča. Omeji-
tev imunitete z ozirom na zlorabo,
zlasti tudi glede tiskovnih prestop-
kov, končno uvedba možnosti ljud-
skega sodelovanja s splošnim glasov-
anjem, to zlasti za volitev predsed-
nika republike, da se s tem ojači
njegova avtoriteta. Predsednika
naj bi se volilo prvič v splošnem gla-
sovanju; če bi pri tej volitvi ne dobil
absolutne večine, ga voli v drugem
glasovanju parlament izmed treh
kandidatov, ki so dobili največ gla-
sov. Predsednik republike naj bi
imel pravico imenovati in odpuščati
člane vlade, razpuščati parlament in
ob posebno važnih prilikah izdati

sam zakonite odredbe; predsednik
je tudi vrhovni poveljnik zvezne
vojske. (To so pravice diktatorja!)
Več svobode naj pa ima vlada ter
naj bo prisiljena staviti predloge
predsedniku samo, kadar ustava to
zahteva. Ako bi parlament ne spre-
jel proračuna, bodo za to poskrbele
nove določbe ustave (to je, vlada se
lahko brez parlamenta!). Vso poli-
cijsko službo se podredi državni
vladi. Ena glavnih zahtev je depoli-
tizacija uprave in vojske (z drugimi
besedami: krščanski socialci hočejo
dobiti povsod — politični vpliv). Re-
forma upravnega in ustavnega sodi-
šča; odprava porotnikov in uvedbo
poklicnih sodišč s prisedniki (Schöf-
fengerichte). Državna kontrola nad
deželami in občinami. Podreditev
Dunaja državni vladi itd. — Poslov-
na doba predsednika republike bi
znajša sedem let. — Jasno je že iz
teh navedb, da je namen silno reak-
cijonaren. Uvedba sistema, kakršne-
ga namerava uvesti dr. Schober, po-
meni občuten udarec dosedanjim
svobodomislom in prehod v stanje, v
katerem bi se politični mogotci na-
rodni volji lahko smejali. V vseh
modernih državah se demokracija
izpopolnjuje, v Avstriji pa jo hočejo
polagoma zadavljati — krščanski so-
cialci.

„Plemenska“ justica.

Obsodba in usmrčitev Vladimirja Gortana

ter obsodba štirih njegovih soobto-
žencev je nedvomno podoben dogo-
dek kakor smo jih imeli že več v
raznih državah s stališča razredne
justice. Na slovesu so v tem pogledu
Madžarska, Woldemaras in celo
Rusija sama. Razredna justica jim
je bolj ali manj odkrito sredstvo,
da obdrži oblast, ki bi se jim sicer,
ker je pristranska, omajala.

Služaj Gortan je najnovejši in
tudi duhovno ali moralno jako slabo
utemeljen. Pri umoru Gortana in ob-
sodbi njegovih tovarišev ni šlo za
kaznovanje delikta, marveč, kakor
je izjavil predsednik izjemnega so-
dišča še pred obravnavo, za to, da
se statuiral zgled, da se narodne
manjšine ustrašuje, da bodo molče-
le in ne zagovarjale več svojih na-
rodnih kulturnih potreb. Vrhutega
dejansko ni bila dokazana nobena
bišvena krivda, ker so fašistične vo-
lilce hoteli le ostrašiti in so celo ra-
njenja, ki je bil pri dogodku ranjen,
obstrelili fašisti sami. Iz vseh teh
razlogov je torej ogorčenje nad zlo-
hotno smrtno obsodbo opravičeno
in zahteva po zaščiti narodnih manj-
šin utemeljena.

Fašisti so seveda obdolžili Gor-
tana, da je hotel Julijsko Benečijo
odtrgati Italiji, kar je pa smešno, če
bi bila Italija v svoji notranjosti
trdna, če bi bilo italijansko prebival-
stvo zadovoljno s fašističnim re-
žimom.

Mussolini in kralj sta prošnjo za
pomilostitev odklonila.

Kaj nas uči ta dogodek?

Takrat, ko je Macdonald prevzel
angleško vlado, je izšel njegov vo-
lilni članek v raznih listih. V članku
je Macdonald govoril tudi o krivi-
cah, ki se godi manjšinam ter zlasti
poudaril Italijo. Mussolini je takrat
bljuval ogenj proti trditvi Macdonal-
da, češ, da so v Italiji vsi državljani
enaki. In sedaj imamo dokaz, da je
prav glede Italije imel Macdonald
popolnoma prav.

Tudi po jugoslovanskih mestih so
se te dni vršile demonstracije bolj
proti Italiji kakor proti krivici. De-
monstracija proti krivici bi namreč
morala biti močan apel na ostali
svet, na Društvo narodov. Umor ni
delo italijanskega naroda, umor je
delo sistema in režima, umor je ma-
ščevanje politične prepotence fašiz-

ma, za katerega dejanja so soodgo-
vorne vse tiste države in politične
stranke, ki branijo, da bi se narodno
manjšinsko vprašanje definitivno re-
šilo, če se ne more tako, pa v pod-
ročju Društva narodov. Taki dogod-
ki, naj se dogajajo kjerkoli, karak-
terizirajo kulturo in pravico ljube-
nosti vsega sveta, ker je danes že vstvar-
jeno nekako občestvo med civilizir-
animi državami v obliki Društva
narodov.

Italijanska justica vrši svoje or-
gije že več let. Te orgije pa mečejo
svojo senco na vse, ki so poklicani,
da Italiji jasno povedo, kaj sme in
kaj ne sme.

Maše za žrtvijo in zmerjanje
Mussolinija tu ne pomagajo; tudi ni-

Ne ene besede za izpopolnitev delavske zakonodaje — pač pa radikalno poslabšanje.

Trgovska in obrtna zbornica v Ljub-
ljani je imela v ponedeljek plenarno sejo,
na kateri je razpravljala tudi o delavski
zakonodaji. Poročal je tajnik dr. Ivan Pless.
Uvodoma je govornik napravil kom-
pliment delavskemu varstvu in gospodar-
skim prilikam. To se pravi: v besedah je
socialna in delavska zakonodaja lepa, toda
poslabšati se mora, da bo v skladu z go-
spodarskimi prilikami.

Nadalje je govoril, kakor posnemamo
iz listov:

Iz stvarne kompetence zakona o za-
ščiti delavcev je izločiti rudarska in pro-
metna podjetja. Omogočiti je podaljšanje
delovnega časa v industrijskih podjetjih.
Glede trgovskih in obrtnih pa naj se uža-
koni 10 urni delavnik. Podaljšanje preko
normalnega delovnega časa v industriji naj
se dovoli, če na podaljšanje pristane nad-
polovična večina delavcev. Nadurno delo
se plača s 25% poviškom, če ni drugega
sporazuma med podjetjem in delavci. Dolo-
čilo zakona glede omejitve poslovanja tr-
govin ob nedeljah na dve uri je izpreme-
niti tako, da bo dovoljeno poslovati 4 ure
vsem trgovinam v krajih, kjer je bilo to
običajno do izdaje zakona in se izkaže po-
treba. Glede nadomestka za nedeljsko de-
lo naj bo pripušeno svobodnemu sporazu-
mu. Določila glede dečjih zavetišč je tre-
ba črtati. Vmešavanje delavskih zaupnikov
v spore čisto še bolj poostri napetost za-
radi nepravilnega razumevanja nalog za-
upnikov. Določila, ki se tičejo nalog de-
lavskih zaupnikov je izpopolniti. Določila
glede delavskih legitimacij je črtati. Osta-
ne naj pri dosedanjih knjižicah. Kazni za
kršitve naj izrekajo upravne oblasti prve
stopnje.

Delokrog inspekcije dela je izpopolniti
tako, da se pri zaščiti delojemalcev vpo-
števajo v isti meri tudi interesi delodajal-
cev. Ovdabe za kršitve je predložiti obrt-
nim oblastvom, ki naj izrekajo kazni.

Glede zakona o zavarovanju delavcev
je referent povdarjal, da je treba osvojiti
načelo popolne stvarne in teritorialne av-
tonomije nosilcev zavarovanja.

Dravska banovina je po svojem teri-
torijalnem obsegu, po svoji gospodarski
strukturi in po svojih socialnih prilikah
primerna in zadostna podlaga, na kateri je
mogoče ustvariti socialno-zavarovalno in-
stitucijo s polno stvarno in teritorialno
avtonomijo. Ta zavod naj bi izvrševal za-
varovanje potom več ali manj samostojnih
okrožnih zavarovalnic, ki bi obsegale več
srezov z najmanj 5000 zavarovanci. Tako
bi mogel dobiti najširši krog interesentov
primeren vpliv na vodstvo in upravo za-
varovanja, pa tudi lokalne potrebe in tež-
nje bi našle na ta način več upoštevanja
in razumevanja. Popolnoma avtonomni za-
vod naj bi bil sicer podvržen centrali, toda
samo glede finančne kontrole in glede vo-
denja statistike Centrala, ki naj se usta-
novi pri ministrstvu socialne politike in ka-
tero naj upravlja paritetno sestavljen od-
bor zastopnikov gospodarjev in delavcev,

Obrov:

Letošnja bilanca KODESA.

Kdor zna bilance gospodarskih
organizacij čitati, si lahko ustvari o
njihovem delovanju sodbo neglede
na to, kaj vodilni funkcionarji go-
vore in pišejo. Če je bilanca slaba,
ne pomagajo ne lepi govori, ne fra-
zarska pisarija. Dobra stran je pa
zopet v tem, da tudi še tako velika
demagogija nasprotnikov ne more
ovreči pravilnega in dobrega dela

ma pomena hujskanje proti italijan-
skemu narodu. Zadeva je stvar di-
plomatov, ki že toliko let gledajo
mirno umore Matteottija ali Gortana,
vendar pa brez sramu obravnavajo
vsa diplomatska vprašanja z njimi,
ne da bi jim odločno povedali, da je
počenjanje italijanskega fašizma zlo-
činsko, krivično napram delu držav-
ljanov in sramotno za kulturni svet.

Če pravi Mussolini, da je to in-
terna zadeva Italije, potem si naj za-
pomni, da nemoralna in krivica, ki
kričita po odpravi v svet, v današnji
prosvetljeni dobi ne moreta biti več
interni zadevi posamezne države ali
režima, torej tudi ne Italije.

— — —

naj bi bila tudi najširša nadzorstvena in
pritožbena inštanca.

Blagajni Trgovskega bolniškega in pod-
pornega društva v Ljubljani je v novem
ustroju bolniškega zavarovanja zajamčiti
obširno kompetenco, kakor jo bo imela sa-
mostojna avtonomna zavarovalnica v ba-
novini.

Dosedanje državno subvencijo 50.000
Din je treba primerno zvišati in porazde-
liti na avtonomne zavarovalnice sorazmer-
no s številom članstva.

Upravo je poenostaviti; razbremeniti je
nepotrebnih formalnosti in prevelikega pi-
sarniškega dela uradni aparat, pa tudi in-
terese same. Upravni stroški ne smejo
presežati 10% vseh dohodkov. Uvesti je
absolutno karentno dobo 4 dni.

Pogoje za prejemanje prostovoljnih čla-
nov je poostri. Od obveznega zavarova-
nja so izvzeti obrtniki-posredniki, če pri-
padajo kaki zadrugi ali če zaposlujejo vsaj
eno pomožno moč, koja ne spada v njih
družino.

Za pravico do porodniških dajatev je
uvesti 12mesečno karentno dobo. Dečja
oprema se dovoli samo ob vsakem tretjem
porodu in to le v blagu. Za pravico do
zobnih dajatev, v kolikor ni bolezenskih
pojavov, ki vplivajo na delazmožnost za-
varovanca, je uvesti enoletno karentno
dobo.

Neodtegnjeni prispevki (paragraf 35 za-
kona o zavarovanju delavcev) zapadejo v
petih letih.

V neizglednem zavarovanju je sistem ka-
pitalnega kritja nadomestiti s kombiniranim
sistemom med kapitalnim in nakladalnim
kritjem. Podjetja, ki obratujejo brez stro-
jev, naj se izločijo iz neizglednega zavarov-
anja. Odpraviti je 10%, 15% in 20% rente,
pri polnih rentah naj se računa 75% vra-
čunljivega letnega zaslužka.

Volitve v samoupravne organe delav-
skega zavarovanja naj se vršijo indirektno
potom gospodarskih in delavskih zbornic.

Omiliti je določilo glede posledic za ne-
prijavljene članov in kaznovanje prepusti-
ti upravnim oblastvom, katerim je prepu-
stiti tudi odločanje o vseh sporih med in-
teresi in nosilci zavarovanja.

Zbornica je mnenja, da se o uvedbi sta-
roznega zavarovanja delavcev ne more
razpravljati, dokler se bolniško in neizgled-
no zavarovanje v smislu stavljenih zahtev
ne reorganizira tako, da se omogoči izva-
janje starostnega zavarovanja brez novih
bremen.

To poročilo o referatu, ki je sinteza
mišljenja v delodajalskih krogih, objavlja-
mo, da čitatelji vidijo, kako hočejo podjet-
niki razdrapati in razcefrati delavske pri-
dobitve. Gospodje namreč pozabljajo, da so
delavci tudi državljani, da bo le enotna
unificirana socialna zakonodaja, ki je last
delavcev, uspevala. Absolutno je naša za-
hteva, da je delavska zakonodaja enaka za
vso državo, ker bi drugače gospodje na oni
strani samo demontirali dalje vsak po svoje.
O zadevi še izpregovorimo.

Čisto nič Vas ne stane

ako si ogledate mojo bogato zalogo vseh vrst blaga za moške in damske obleke in plašče. Letos prav posebno lepa izbira palmerstonov, dublov in velurjev. V vsakemu blagu imam tudi primerno krzno za obšitek

Kljub zmernim cenam tudi na obroket

L. Ornik / Maribor, Koroška c. 9

gati svojega finančnega stanja, ker je imovina njega »sveta privatna last«, tako je pri zadrukah baš nasprotno. Zadruga imovina ni last posameznika, temveč vsega članstva, temu je pa treba vse račune predložiti.

Tudi v zadrukah se je že dogodilo, da vodstvo ni polagalo važnosti na to, da bilanco svojemu članstvu razumljivo razčleni, in ga pritegne k soodločevanju. Po največkrat se je zgodilo to zato, ker vodstvo ni imelo vere, da bo članstvo težke gospodarske zamotanosti pravilno razumelo in boječ se napačnega sklepanja je predložilo bilanco v strogi knjigovodski formi, ki so jo komaj razumeli v knjigovodstvu popolnoma izvežbani ljudje, saj je znano, da dva knjigovodja ne bilancirata po isti tehniki.

Priznam, da mora vodstvo, ki bilanco svojega podjetja javno razčlenjuje, imeti precejšnjo avtoriteto nad članstvom, zlasti mora biti v pedagoškem pogledu dobro podkovano. Priznam tudi, da se članu, ki je šele prvo leto pristopil k zadrugi, ne more z istim uspehom predložiti vseh gospodarskih fines, kakor članu, ki že več let sodeluje. Zato ne zamerim nikomur, če svoje nove člane polagoma in postopoma uvaja k absolutnemu odločevanju. Toda to vse le pod pogojem, če ima resen namen priveriti člane do stališča absolutnih gospodarjev, gospodarske edinice, ki jo upravlja.

Na drugi strani je pa zadruga, ki ne hodi po teh potih in opravi svoja članska zborovanja in občni zbor s samimi brezvebinskimi govorancami, le žalostna karikatura zadruge, ki je zagrešila svoj glavni namen, svoje članstvo gospodarsko izvežbati. Kdor motri delovanje zadrugi, ki iz tega vidika, bo naše ogorčenje na občnem zboru Kodesa leta 1923 razumel in pravilno ocenil.

Ko prihajam na razpravo letošnje bilance Kodesa, naj pripomnim, da je resnično tudi dejstvo, da je o dobrih bilancah v resnici lažje razpravljati, kakor o slabih. Letošnja bilanca Kodesa je po svoji solidnosti prvovrstna in razprava o njej, tudi če pokažemo še one strani, ki so zboljšanja še potrebne, ne more razširiti med članstvom pesimizma, ki je koncem koncev tudi škodljiv. V tej razpravi ne mislimo obravnavati vseh postavk, ki so objavljene v bilanci v zadnjem »Konzumentu«, ki je izšel te dni. Obdelati hočemo le tiste postavke, ki so se ugodno spremenile in tiste, ki se bodo še morale.

Zaloga blaga v letošnji bilanci, ki je sestavljena koncem poslovnega leta 30. junija 1929, znaša 7.836.565 Din. Napram lanskemu letu se je zvišala zaloga za 449.000, napram predlanskemu pa za 682.000

Din. Visoke številke v tej postavki bodo marsikomu imponirale, z gospodarskega stališča je pa treba vedeti, da je velika zaloga lahko prav škodljivo dejstvo, če se dovoli hitro ne obrača, to se pravi, če se je sproti ne odprodaja. Če bi ostalo isto število oddajališč, kakor lansko leto, bi bil letošnji povišek zaloge slabo znamenje. Odprla so se pa v preteklem letu štiri oddajališča, in sicer v Heleni, Rožni dolini, Studencih in v Melju, zato je delno opravičilo povišanja zaloge podano. S tem pa ni rečeno, da bi Kodes z izdatno manjšo zalogo ne mogel shajati. Poslovodje nekaterih oddajališč še vedno ne vedo, da zaloga, ki mrtva leži v prodajalni, žre denar. Najcenejši obratni kapital, to so hranilne vloge, je treba vendar obrestovati po 7 in 8%, dragega pa celo po 14 in 15%. Če blago leži brez haska v prodajalni, ne zasluži obrestovanja in nujno je, da mora njegove obresti doplačevati ono blago, ki je šlo v denar. Ko se na vsakem občnem zboru in tudi na marsikaterem članskem zborovanju sliši, da bi bilo konkurenčnost naše zadruge še povečati, se malo debatantov zaveda, da ugoditev te želje ni odvisna v prvi vrsti od centrale, temveč baš od krajevnih faktorjev, ki bi morali gledati, da naročajo samo tako in toliko blaga, da se bo najmanj v dveh mesecih razprodalo. Špecerija se pri Kodesu razmeroma hitro obrača, toda pri naročanju manufakture in galanterije je bilo pa od strani raznih poslovodij zagrešeno že toliko napak in take napake, ki bi jih bilo treba označiti za zločin na združni imovini in krivca iztirati iz združnih vrst. Dobro bo to vprašanje tako na članskih zborovanjih, kakor na občnem zboru temeljito predebatirati, da se ustvari med našim članstvom zlasti med funkcionarji podružnic enotno in odločno voljo, v prihodnjem letu temeljito razčistiti in zboljšati to panogo.

Centrali se ne more očitati, da ni vse storila, da se to vprašanje pravilno uredi. Povdariti je pa treba, da so uspehi, ki so doseženi, prav samo njeni in da krajevni faktorji zaenkrat niso dovoljno pomagali pri tem delu. Centrala je podružnicam naročeno blago limitirala glasom posebne okrožnice. Vsaki je predpisala nabavo take količine blaga, ki ga v razmerju napram svojemu današnjemu prometu lahko proda. Povdariti je treba, da doseženi uspehi še daleč ne zadostujejo in bo centrala to svoje prizadevanje na vso moč tudi v bodoče uveljavljala. Toda centrali gre za to, da bi poslovodje delovali na tem zboljšanju iz notranjega prepričanja in ne, kakor je bilo sedaj, da so zmanjševali zalogo — v kolikor so jo — iz bojazni pred kazenskimi sankcijami.

Ustanovitev ekspoziture „Javne borze dela“ v Kranju.

Na teritoriju Slovenije poslujejo do sedaj štiri borze dela, in to: »Na bivši Kranjski, kot centrala« Javna borza dela, s sedežem v Ljubljani. Na bivšem Štajerskem pa podružnica »Javne borze dela« s sedežem v Mariboru in z ekspozituro s sedežem v Celju in Murski Soboti. Znano je pa, da tvori naša Gorenjska najbolj razvito industrijsko središče, kot bivša Kranjska z Jesenicami, Radovljico, Kropo, Kamno gorico, Tržičem, Kranjem, Škofjo Loko, Goričani in Medvodami itd. Okrog Kranja se je posebno zadnja leta osredotočila tekstilna industrija kot n. pr. »Intex«, »Jugočeška«, »Jugobruna« itd.), ki je v stalnem

porastu in bo tekom let zavzela še veliko večji razmah.

Spričo tega dejstva in pokazane potrebe po reguliranju delovnega trga v tem kraju, so bili storjeni od strani »Javne borze dela« v Ljubljani, kot centrale in njenih merodajnih činiteljev, vsi potrebni koraki na merodajnem mestu, kar je tudi spričo govorečih dejstev odobreno, tako, da bo ekspozitura v manjšem obsegu početkom prihodnjega leta pričela v Kranju poslovati. Ustanovitev ekspoziture »Javne borze dela« v Kranju je za naše gorenjsko delavstvo od važnosti in potrebe, kar se je tudi pokazalo.

Tokan Jaroslav.

Josip Borštner, star.

Kdo izmed Celjanov ni poznal zavednega delavskega prvoboritelja, našega starega Borštnerja. Že dolgo pred svetovno vojno je bil eden izmed glavnih maloštevilnih propagatorjev marksističnih idej v Celju. Malo jih je bilo tedaj, pa so si znali delo lepo razdeliti, vsak po svoji sposobnosti in zmožnosti. Njega si lahko vedno srečal na cesti, bil je kolporter. Bil je med soustanovitelji pevskega zbora »Napreč«, katerega sedaj v lepem razvoju nasleduje pevski odsek »Svobode« v Celju.

Dnevne novice.

K umoru Gortana. Že med razpravo v Pulju so bili razširjeni v Pulju in celo v sodni razpravi letaki proti Mussoliniju. Naravno je to dejstvo spravilo na noge ves fašistični aparat. V zmislu razsodbe bi morali Gortana ustreliti na kraju, kjer se je vršil dogodek, zaradi katerega je bil sojen. Toda ko so Gortana pripeljali v zastrtem avtomobilu tja, je bilo tam zbranih okoli 2000 ljudi iz radovednosti, toda fašisti so se zbal in odvedli Gortana nazaj proti Pulju ter ga ustrelili nekaj kilometrov pred mestom. Po umoru so zastražili vse istrske ceste s karabinjeri. — Pravična kazen, oziroma pravica sploh, ne rabi takega oboroženega varstva. Zločinec pa rad vidi strahove in se zastraži, ker ima sedaj bajonete v svojih rokah.

Majhna spotika povzroči lahko velike posledice. Zločin umora v Italiji je povzročil ponovno opravičeno razburjenje tudi v naši državi, ki je sosedja Italije. Proti krivicam protestirati ima pravico vsak poštenjak. Smatramo pa, da je dogodek, kakršen se je izvršil te dni v Pulju, stvar mednarodne politike, ter da posamezna država ne more imeti interesa, da se rodi iz krivice nova krivica obsežnejšega pomena. Z metodami v Italiji, ali kjerkoli imajo take metode, mora obračunati mednarodna politika. Če tega ne bo storila, bomo vedno pred novo vojno nevarnostjo. — Zakaj potem zahtevamo — svetovni mir?

Seja jugoslovanskih mest. V nedeljo se je vršila v Splitu seja zastopnikov jugoslovanskih mest. Zastopana so bila mesta: Beograd, Zagreb, Ljubljana, Maribor, Sarajevo, Novi Sad, Osijek, Pančevo, Karlovec, Varaždin in Split.

Koliko kovanega denarja sprejema pošta. Pošta sprejema: za 500 D po 2 Din, za 300 Din po 1 Din, za 100 Din po 50 par ter novce do 50 par do 1 Din.

Italija utegne zatreti vse tujejezično časopise. Z ozirom na politične razmere utegne Italija ustaviti vse tri slovanske klerikalne liste, ki izhajajo v Julijski Benečiji.

Petnajstletnica smrti Dimitrija Tucovića. Glavna delavska zveza, delavska zbornica in centrala za izobrazbo prirede povodom petnajstletnice smrti D. Tucovića komemorativno svečanost v Beogradu. V ta namen je bil izvoljen prirediteljski odbor in sicer: dr. Živko Topalović, Negoslav Ilić, Luka Pavičević, Milorad Belić, Milica Topalović in Dušan Stojilković. Slavnost z odkritjem sohe se bo vršila v nedeljo, dne 24. novembra t. l. v delavski zbornici. Odbor bo tudi zaprosil za znižano vožnjo po železnici. Predsednik odbora je Negoslav Ilić, tajnik Milorad Belić.

Poslanec angleške delav. stranke Renald Smith se te dni mudi v Jugoslaviji. Udeležil se je mirovnega kongresa v Atenah in ker je bila ravno prilika, je rekel, da si hoče nekoliko ogledati razmere na Balkanu.

Strahovit uboj ravnatelja ljubljanske mestne vrtnarije. Vavclav Hejnic je šel proti domu. Med potjo si je ogledal še mestne nasade. Ob tej priliki je rekel delavcu, da naj prst s hlodov odstrani s krampom in ne s sekiro. Morda mu je rekel še kaj hujšega. Delavec se je pa pri tem razburil in udaril Hejnica s topo

Letos ob svojem imendanju je še povabil vse svoje stare tovariše in se z njimi razgovarjal o težkih časih, ki so bili nekdanj v izjemnem stanju v Avstriji, kako so bili takrat požrtvovalni in s kakšnim idealizmom so vztrajali zavedni delavci vsak na svojem mestu. Zadnja leta je bil nastavljen pri celjskem mestnem vodovodu. Pred kratkim si je prišel iskat leka v ljubljansko bolnico, kjer je po kratkem trpljenju podlegel svoji bolezni v ponedeljek, dne 14. t. m. Usoda je tako hotela, da smo ga pokopali daleč proč od svojcev in njegovih znancev. Bodí mu zemlja na ljubljanskem polju lahka. Blag mu spomin!

sekiro in ko je Hejnic padel, ga je udaril po glavi in vrata z ostrino sekire, tako, da je Hejnic tekom četrte ure umrl. Delavec Janez Pajk je bil v tej službi že sedem let, je nekoliko slaboumen in razburljivo narave. Po umoru, ko so prihiteli ljudje, je hotel v pobesnelosti tudi te napasti s sekiro. V policijskem zaporu niso mogli od morilca dobiti nobenih izjav. — Pokojni Hejnic je bil Čeh. Sijajna olepšava mesta Ljubljane z drevesnimi in cvetličnimi nasadi je njegovo delo. Spomladi je nameraval stopiti v pokoj.

Nova haaška konferenca bo koncem novembra ali začetkom decembra, da se posvetuje o avstrijskih, madžarskih in bolgarskih reparacijah ter organizaciji nameravane mednarodne reparacijske banke.

Kunschak in Heimwehr. Na nekem shodu v Linzu je govoril tudi krščansko-socialni poslanec Kunschak, ki je odločno nastopil proti metodam Heimwehra in povdaril, da je notranje politične prilike v Avstriji s mogoče ozdraviti le s sporazumom s socialnimi demokrati, da bi pa vsak puč mogel imeti nedogledne posledice. Radi tega je heimwehrovske časopisje sila razburjeno in poziva krščanske socialce, da vržejo Kunschaka čez krov ter ga obsojajo kot izdajalca državotvorne ideje in človeka, ki kaže predčasne znake ostarelosti. »N. W. Journal« pravi o Kunschaku: »Kaj nam koristijo čiste roke, če so pa rdečkasto pobarvane!« To dovolj jasno osvetljuje mentaliteto avstrijskih fašistov, obenem pa kaže, da se tudi njihove vrste krhajo.

V Floridsdorfu pri Dunaju so sklicali te dni Heimwehrovi shodi. Lokal so pa zasedli delavci. Šele 300 oboroženim Heimwehrovcem, katerim je prihitelo na pomoč še 1000 policistov, se je posrečilo delavce izrinuti iz dvorane. Bil je več ranjenih.

Občinske volitve na Spodnjem Avstrijskem se vrše dne 10. novembra. Združeni hišni posestniki so izdali proglas, s katerim pozivajo na skupno fronto proti marksistom. Že vedo zakaj.

Dr. Beneš, čehoslovaški zunanji minister prorokuje za predstoječe državoborske volitve znatno ojačanje levičarskih strank. Tudi bodoča čehoslovaška vlada bo mogoča samo potom koalicije.

Delavska telovadna internacija rala zaseda te dni v Pragi. Udeleženi so delegatje iz 12 držav.

Boji na mandžurski meji so se zadnji čas zopet oživili. Rusi so potopili na Amurju več kitajskih ladij s 500 mornarji.

Žitni kartel napravijo za Madžarsko, Jugoslavijo in Rumunijo. Najprej se bo kartel napravil za koruzo, pozneje tudi za druga žita. Namen je, vzdržati konkurenčne cene. Vprašanje je, s kakšnimi pomočki.

Demonstracije proti Italiji v Bruslju. Tu so se radi obsodbe Slovencev v Pulju vršile burne demonstracije pred italijanskim poslaništvom. Demonstranti so na poslopiju razbili s kamenjem vsa okna. Policiji se je s težavo posrečilo odgnati jih. Belgijski zunanji minister Huysmans je radi tega izrekel italijanskemu poslaništvu svoje obžalovanje. Prihod-

nje dni, prilikom obiska italijanskega prestolonaslednika Umberta v Belgiji pa napovedujejo protifašisti še hujše demonstracije, ker je krajevno znan kot navdušen fašist. — Povodoma justifikacije Vladimirja Gortana se je dvignila v protest vsa demokratična Evropa. Vodilni nemški, francoski in angleški listi so objavili početje fašizma. Zelo lep članek je napisala tudi dunajska »Arbeiter-Zeitung«, ki ga pa nismo mogli čitati, ker list ne sme v Jugoslavijo.

Stalin hudo bolan. Iz Moskve se poroča, da je generalni tajnik ruske komunistične stranke, Stalin, težko zbolel na živcih ter da je prepeljan v sanatorij Gorki, 30 verst od Moskve. V Moskvi krožijo razne zelo alarmantne vesti. Stalinovemu živčnemu polomu je baje vzrok prevelik napor. Zdravniki mu nujno priporočajo najmanj dvomesečni absolutni mir.

Trocki je baje zaprosil soviete za dovoljenje povratka v Rusijo in za zopetni sprejem v stranko. Iz Kovna se pa poroča, da se je politbiro izrekel proti, ker je mnenja, da more tako dovoljenje izdati samo kongres komunistične stranke.

Rusko letalo »Dežele sovjetov« je na svojem poletu krog sveta prišel iz Alaske v Seattle, kjer mu je bil od Amerikancev prirejen veličasten sprejem.

Kriza v angleški premogovni industriji. Cook, ki je znan voditelj angleških premogarjev, je pričel med rudarji agitacijo za uvedbo sedemurnega delavnika z grožnjo proti delavski vladi, ker še ni uvedla sedemurnega delavnika. — Pričakuje se, da se bo Macdonald po povratku iz Amerike takoj lotil vprašanja industrije. Delavska vlada more le polagoma vplivati na izpremembe v premogovni industriji, dasi so zadeve delavstva nujne. Cook, ki je že prejel nezaupnico delavstva, izrablja položaj za svojo propagando.

Svedski vžigalčni trust namera va zakupiti monopol vžigalic tudi v Rusiji za 25 milijonov funtov.

Kitajci so baje ujeli upornega kitajskega krščanskega generala Feng-Yu-Sianga.

Danska se torej resnično razoroži. Danski vojni minister Rasmussen je predložil zbornici načrt o popolni razorožitvi. Dansko vojno ministrstvo se odpravi. Stroški za vojsko so znašali doslej 60 milijonov kron. Po novem načrtu pa bo treba v varnostne svrhe le še 18 milijonov. Za notranji red in mir bodo imeli Danci 1600 vojakov in 700 mornarjev. Vse trdnjave bodo porušili. Oborožena sila pa bo podrejena ministru za zunanje stvari. — Morda zgledi le vlečejo?

Cankov obsojen na smrt. Bolgarski Macedonci so obsodili bivšega predsednika vlade, Aleksandra Cankova, na smrt.

V Belgiji so sestavili novo vlado. V Jaspardjevi vladi je pet liberalcev in sedem konservativcev.

Herriot je tudi hud na Italijane. V Lyonu je župan Herriot, ki se je zadnjič mudil tudi na Balkanu in je bil tudi predsednik francoske vlade. Te dni so obiskali italijanski industriji Francijo. Herriot je bil povabljen na večer, ki so ga priredili lyonski industriji italijanskim tovarišem. Herriot se vabilu ni odzval, zlasti, ker je bil med udeleženci tudi fašistični rimski poslanec Garini. Z ozirom na fašistično reakcijo Herriot kot napreden človek ni mogel ravnati drugače.

Batinanje je zopet uvedeno na Ogrskem. Ogrski parlament je 15. t. m. sprejel nov vojaški kazenski zakonik, ki je pravzaprav le nekoliko popravljen bivši c. in kr. zakon iz leta 1855. Za vojaške prestopke med vojno, za katere bi se drugače prišodilo manj kakor 10 let ječe, se bodo v prihodnje odmerjale kazni s palicami, bastonade, kakor je bilo do 1898 v madžarski armadi že v navadi, istotako kakor v caristi Rusiji. Motivira se ta odredba s tem, da je zaporna kazen preveč mila in da med vojno ni dosegla svojega namena, ker so se mnogi na ta način izogibali službi na fronti in se je z dolgi zaporji odtegovalo moštvo fronti. Nova kazen naj bi delovala hitro, da

bi se kaznovani takoj mogli zopet vrniti na izvrševanje državljskih dolžnosti na fronti. S kakim veseljem bodo batinani ljudje žrtvovali svoje življenje domovini v bojih na fronti, je pa drugo vprašanje.

Ruska vlada odklanja spravne pogoje, ki jih je predložila Nemčija za poravnavo konflikta med Rusijo in Kitajsko. — Obmejni boji med Rusi in Kitajci se nadaljujejo. V kitajski vojski se je na postaji Vuhu uprlo 5000 vojakov. — Za konflikt med Rusijo in Kitajsko se je pričela zanimati tudi Japonska, ki je poslala vojaštvo na Kitajsko — v varstvo Japoncev.

Komunistični proces v Parizu. Po zakonu o zaščiti države so aretirali v Parizu 188 vodilnih komunistov, med njimi 32 radišpijonaže v prid Rusiji. Med aretiranci so poslanci Malvy, Cachin, Doriot in baje tudi znani pisatelj Henri Barbusse. Obtožbe so v zvezi z denunciacijami bivšega ruskega poslancakega tajnika Besedovskega, ki ga je sovjetska vlada radi razsipnega življenja pozvala na odgovor, a se je zatekel pod okrilje pariške policije.

Bivša avstrijska cesarica, ki se je sedaj preselila iz Španije v Belgijo, ker tam šfudirajo njeni otroci, je prosila konferenco za razdelitev vzhodnih reparacij za povrnitev habsburškega imetja, ki je bilo zaplenjeno v Avstriji in nasledstvenih državah. Samo imetje na Čehoslovaskem je vredno sedem milijard zlatih kron. Zita pravi, da je bilo imetje zaplenjeno, ker države niso vedele, da je to privatna last.

Depolitizacija cerkve pripravljajo tudi v Rumuniji. Kmetiška vlada pripravlja zakon, ki bo prepovedoval vmešavanje vere v politiko. Duhovščini bo tudi prepovedano, politično se udeleževati. — Zdi se nam, da bi bila boljša svoboda za vse državljane. In če duhovnik deluje politično kot duhovnik, naj bi mu smeli tudi drugi državljani — odgovarjati.

Zračni maneuver se je vršil te dni nad Parizom s 100 letali. Vsako letalo je imelo eno tono plinskih bomb. Obramba je bila skoraj nemogoča. Strokovnjaki so mnenja, da bi v resnem slučaju pri takem napadu bil ves Pariz v pol ure popolnoma mrtev.

Zrakoplov Grof Zeppelin je te dni plul na izletu preko Balkana. Nad Beogradom je plaval pol ure, na kar je nadaljeval polet proti Sofiji.

Za tiskovni sklad je daroval Lemič Edv. iz Francije Din 10, za kar mu iskrena hvala!

Pavle Kristan.

Danes, v torek, ob 4. uri zjutraj, je umrl v Ljubljani železniški revizor Pavle Kristan, v 53. letu starosti.

Pavle Kristan je bil spoštovana osebnost v delavskem gibanju, zlasti je bil dobro poznan med ljubljanskim delavstvom, med katerim je deloval vneto dolga desetletja kot vnet organizator in vzgojevalec. Bil je tudi ustanovitelj Konzumnega društva za Slovenijo ter v prejšnjih letih tudi marljiv in cenjen član načelstva in nadzorstva Slovensko, zlasti pa ljubljansko delavstvo je izgubilo z njim enega svojih najboljših zaupnikov in sodelavcev. Pogreb nepozabnega pokojnika se bo vršil v sredo popoldne. Pavle Kristanu ohranimo lep spomin!

Vestnik „Svobode“.

»Svoboda« Šiška-Ljubljana. Podružnica »Svobode« v Šiški naznaja, da priredi tudi letos plesne vaje v hotelu Tivoli. Vrše se kot lansko leto vsako nedejo od 3. do 7. ure zvečer. Vse člane in članice, ki so bili lansko leto stalni obiskovalci, vljudno vabimo, da ostanejo tudi letos.

Maribor.

Zopet avtomobilska nesreča.

Pri Sv. Petru pri Mariboru se je pripetila danes ob 9. uri težka avtomobilska nesreča, in je le slučaj, da ni bilo tudi topot smrtnih žrtev. — Znani velečebelar Kirar iz Sv. Petra je vozil kot običajno na mariborski trg s svojim tovrnim avtomobilom

znamke »Ford« večjo množino strdi v pločevinastih posodah. Pri volanu so sedeli posestnik sam, g. Kirar, so-proga tamošnjega cerkovnika Fabjana ter soproga nekega mizarja Baumana. Na kraju nesreče vodi posebna cesta približno dvajset metrov višje od glavne ceste. Nad hišo posestnika Lorberja je lastnik avtomobila, ki je bil sam pri volanu, zavozil premočno vstran, da se je avto prekucnil preko cestnega nasipa ter nato prekotil na streho za hišo g. Lorberja ležeče prekačevalnice, podrl streho ter posevno ležeč običal med nasipom in steno prekačevalnice, precej polomljen. K sreči so žene pri padanju avtomobila preko nasipa na streho in dalje popadle iz voza ter obležale lahko ranjene na — travi! Samemu vozniku, g. Kirarju, se pa sploh ni ničesar pripetilo. Ko se je avto nehal prevračati, je zlezel izpod podrtje strehe avtomobila ter najprej začuden gledal okrog, kod so se mu medtem spremlevalke izgubile... Te so preplazene sedele na travi, vsenaokrog so pa ležale pločevinaste posode, iz katerih je lezla strd. Rešilni oddelek je bil takoj na kraju in odvedel obe ženi v bolnico. Vsekakor svojevrstna avtomobilska nesreča!

Uvoznina, nova občinska davščina v Mariboru.

Ali je uvoznina danes umestna in neizogibna davščina?

S tem vprašanjem se bo bavil mariborski občinski svet na izredni seji, ki se bo vršila v četrtek, dne 24. oktobra 1929. Pisec teh vrstic je že zadnjič napisal svoje mnenje in to je, da je bil čas, ko bi bila uvoznina umestna in to je bilo pred sedmimi leti. Med tem so se pa razmere v mariborskem zelo spremenile. Takrat je bil Maribor eno izmed najcenejših mest, če že ne najceneje. Danes je to ravno nasprotno. Res je, da je Ljubljana kljub uvoznini pri mnogih rečeh konkurirala Mariboru v cenah. Pred sedmimi leti, ko je hotela delavska stranka uvesti uvoznino, je bila še močna zaščita stanovanjskih najemnikov in bili so še tudi lokalni zaščiteni, vsled česar bi bili tedaj siromašni sloji mnogo lažje prenesli eventualno podražanje življenjskih potrebščin kot sedaj, ko mora marsikdo tretjino ali celo polovico zaslužka žrtvovati za stanovanje. Da bi pa mariborski trgovci hoteli te pare, ki bi jih morali odrajati v obliki uvoznine mestni občini, res vžeti na svoje rame, pa ni verjetno, nasprotno bi oni najbrž — kot vedno — našli ugodno priliko, da bi iz par napravili dinarčke, to se pravi, zaokrožili navzgor in na ta način profitirali od uvoznine več kot pa mestna občina sama, ki bi imela gotovo od dohodka najmanj eno četrtino stroškov.

Pisec teh vrstic se popolnoma strinja s predlogom, ki ga je nekdo napisal v glasilo g. podžupana — »Mariborski Večernik« — z dne 19. oktobra, kjer se med drugim navaja, da je uvoznina srednjeveški davek in tedaj ni moderen, da je v načrtu celo predvidena telesna vizitacija, da bi ta davek povzročil silno sovraštvo napram mestni občini, da bi nastalo splošno preseljevanje trgovstva za mestno mejo v okolico, da bi se s tem okolica hoteli okoristiti na račun mesta in bi imela še manj volje inkorporirati se sedaj v mesto kot ima sedaj. Članek nasvetuje — škoda, da direktno ne pove kje — da se naj poišče drug bolj primeren vir, da se ojačijo mestne finance in sicer tak, ki bo zadal samo premožne sloje, ki ne bodo mogli nove davščine prevladati na revno maso. Jaz in mnogi se s tem nasvetom popolnoma strinjamo in samo želimo, da bi gospodje, ki stojijo za »Večernikom«, in imajo v občinskem svetu besedo, tudi tam to stališče zastopali. Kajti nikakor ne gre v javnosti delati eno politiko, na metodah in mestih pa drugo. Jaz sem že zadnjič napisal, da je treba vžeti tam, kjer je in ne tam kjer ni. Največji del dohodkov mariborskih prebivalcev se danes steka v malhe hišnih posestnikov in pa v davčno blagajno in sicer iz najemnin. Zato je edino umestno, da se najemniški davek, ki ga plačajo hišni posestniki, poviša, saj se je bil isti pred par leti celo znižal. Nikakor pa ne gostačina, ki je itak silno višoka. Tudi nezazidane parcele še vedno čakajo na obdajenje.

Iz vseh teh in še drugih razlogov se naj namera uvoznine opusti. B. Kaldrimina. Kaj je to, kaldrimina? To je davek, ki ga pobira vsaka carinarnica in ki naj služi za napravo ter vzdrževanje cest in ulic, ki vodijo k in od carinarnice. Mesti Zagreb in Ljubljana sta znali vir te davščine imenovati izkoristiti ter potlakati ali asfaltirati cele bloke mesta. Samo Maribor v tem oziru nikakor ne pride, dasi se pri mariborski carinarnici vsako leto nabere preko dva milijona dinarjev. V Mariboru se je dosedaj iz omenjenega vira potlakalo edino Meljsko cesto, kar je stalo nekoliko nad tri milijone dinarjev. Torej približno eno tretjino vseh dohodkov. Ako bi se tudi v Mariboru ceste in ulice tlakale, bi odpadli veliki izdatki za vzdrževanje razoranih ter blatnih cest in proračun bi bil za to panogo lahko nižji.

Ponarejevalci muškateleca in amnestija. Po mestu so zadnje čase priče krožiti vesti, da ponarejevalcem muškateleca, ki so bili pri znanem procesu obsojeni, ne bo treba zadostiti

sodnijski kazni, ker so baje bili amnestirani. Kakor znano, pa spadajo pod amnestijo samo oni delikti, ki so bili do 10. oktobra pravomočni oziroma zaključeni. Kaplan Hrastelj, prof. Rezman in tovariši pa so proti prvi obsodbi dvignili priziv in ker niso pravočasno istega umaknili, so s tem tudi zamudili priliko, da bi bili lahko deležni amnestije. Stari pregovor pravi, da je kes po smrti zastoj.

Četrta žrtev grozne avtomobilske nesreče. V nedeljo, dne 20. t. m. je v tukajšnji splošni bolnici preminul trgovec Vrhunc na poškodbah, katere je zadobil pri avtomobilski nesreči na dravskem mostu, o kateri smo v zadnjih številkah poročali. S smrtno Vrhunca, ki je usodnega dne vodil avtomobil, je ta velika avtomobilska nesreča tirjala svojo četrto žrtev.

Obup vsled brezposelnosti. V Ve-trinjski ulici se je v nedeljo z nožem prerazal žile na desni roki brezposelni delavec Schrupf Stefan. Poskus samomora je izvršil vsled obupa zaradi bede, v kateri se je nahajal in ker se mu ni posrečilo, da bi dobil kakršenkoli zaslužek ozir. de-lo. Najboljša priča o grozni bedi, v kateri se nahajajo brezposelni, bi pač lahko bil seznam nesreč ter samomorov, katere ima zabeležene rešilna postaja, ki nudi tem nesreč-nežem navadno prvo pomoč.

Narodno gledališče v Mariboru.

Torek, 22. oktobra ob 20. uri: »Morala gospe Dulske«. Ab. A. Premijera.

Sreda, 23. oktobra. Zaprt.

Četrtek, 24. oktobra ob 20. uri: »Pohujšanje v dolini Šentflorjanski«. Ab. C. Kup.

»Morala gospe Dulske« na mariborskem odru. Radi angažmana gospe Dragutinovičeve, ki je ena najboljših interpret »gospe Dulske«, se je omenjena poljska komedija po desetih letih stavila na letošnji repertoar in se vrši prva predstava v torek, 22. t. m. za ab. A. Režira g. Skrbinek. Nastopijo ge. in gđ. Dragutinovičeva, Starčeva, Kraljeva, Udovičeva, Zakrajškova, Savinova, Pečarjeva in gg. Skrbinek in Rasberger.

»Pohujšanje v dolini Šentflorjanski« od Ivana Cankarja se igra za delavstvo v gledališču v soboto zvečer, dne 26. t. m. kot posebna delavska predstava, pri zelo znižani vstopnini: sedeži v ložah po 12 Din, v parterju 10 Din, na balkonu 8 Din, na galeriji 6 Din, stojišče v parterju 3 Din, stojišče na galeriji 2 Din. Delavci, ne zamudite te redke prilike, da boste imeli za mal denar izreden umetniški užitek ter si pravočasno preskrbite vstopnice v upravi »Delavske politike« na Ruški cesti ali v obratih pri delavskih zaupnikih.

Koncert slovaških učiteljev. V petek, dne 25. okt. t. l. se bo vršil v dvorani »Union« velik koncert zbor slovaških učiteljev iz Českoslovaške. Ta odlični slovaški zbor pravkar prireja koncerte po celi Jugoslaviji in se bo v petek pripeljal v Maribor iz Ljubljane, kjer bo koncertiral dne 24. oktobra. Na sporedu tega koncerta so zastopane vse slovaške pesmi, v glavnem pa slovaške narodne in umetne. Slovaški jezik je znan kot izredno mehek in je zelo podoben slovensčini. Pesmi pa so še posebno melodiozne. Ker so nastavljene zelo nizke cene, priporočamo tudi delavstvu, da se tega koncerta udeleži.

Bistrica.

Čeravno smo se že večkrat oglašili iz te doline trpljenja, se nas vseeno noče slišati. Da bi se vsaj enkrat posvetilo malo več pozornosti tej inozemski tovarni, ki nas tako sramotno izkorišča. Dvomimo, da bi se našlo še eno tovarno v državi, v kateri bi vladale podobne razmere. Zakon o zaščiti delavcev je tem gospodom deveta briga. Osemurnika pri nas sploh ne poznamo. Tukaj se dela leto in zimo od 6. zjutraj do 9. in 10. zvečer. Ako ženske po končanem osemurnem delu niso voljne ostati nadalje v tovarni, pa jim mojster zagrozi, da jih bo kaznoval z odtelitvijo 20 Din na zaslužku.

Kar se pa zaslužka tiče, je boljše, da ne govorimo. Res je, da je v podjetju zaposlenih nekaj izvoljencev, ki so lahko povsem zadovoljni s svojim zaslužkom. A teh je samo par. Vprašanje je le, zakaj so baš ti dobro plačani, dočim morajo drugi delavci strčati. Tudi nadure se plačujejo samo s 25 odstotki in tudi samo tistim, ki so pri gospodi dobro zapisani. Da bi pa plačali nadure pomožnim delavcem in ženskam, o tem pa sploh ni govora. Da iztisnejo čim večji dobiček iz delavskih žuljev, so zaposleni tudi vajenci, katerim seveda ni potrebno nič plačati. Ker pa brez zaslužka le ne gre, so jo ti gospodje dobro pogruntali. Ker pomočniki izdelujejo vse blago v akordu, se jim zato odtegne od njih zaslužka toliko, da se da vsakemu vajencu 1 Din

na uro. Izvrstno, kaj ne? Vprašati se pa moramo, kaj se bo tak vajenec v svojem učnem času izučil, ko drugega ne izdeluje kot štedilnike? In še te samo v akordu, tako da vajenec ne more sploh zasledovati poteka dela. Kolikor nam je pa znano, je sploh prepovedano nastavljanje vajence v podjetju, v katerem je nastavljen navaden pomočnik za mojstra. — Za danes naj bo dovolj, zato pa prihodnjič več.

Kako deluje Fordov sistem na zvišanje plač

Ponudba ameriškega bogataša File-na upravnemu odboru Mednarodnega urada dela.

Iz Ženeve so poročali 4. okt.: Mednarodni urad dela je imel včeraj sejo, na kateri se je razpravljalo o ponudbi ameriškega bogataša File-na, ki daje 25.000 dolarjev v svrhu, da se ugotovi potom anket, kake so delavske plače v Fordovih ameriških tvornicah in v sedemnajstih evropskih glavnih mestih, in kako deluje Fordov sistem zviševanja delavskih plač na kupno moč delavstva in s tem tudi na zvišanje dohodkov podjetij. — Zastopnik fran-

coskih delodajalcev, Ribot, je nastopil proti tej ponudbi, češ, da bi bila to gospodarska špijonaža v prid Ameriki, ki hoče s tem povzročiti, da bi se tudi v Evropi zvišale delavske plače in bi se na ta način poslabšala njena konkurenca napram Ameriki. Tega mišljenja je bilo še več drugih delodajalskih zastopnikov. Zastopnik francoskega delavstva, Jouhaux, je pa odločno pobil te pomisleke in je bila nato ameriška ponudba z veliko večino sprejeta.

Podvizajte se in pristopite v

CANKARJEVO DRUŽBO

kdor še ni. 20 Din pošljite po čeku št. 13703, ki ga dobite za 25 para na vsaki pošti.

Knjige so krasne. Koledar je lep in ima nad 100 slik. Ker se je tiskalo samo gotovo število knjig, hitite, da ne zamudite, ker lahko zmanjkajo

Osnutek naredbe o odpiralnem in zapiralnem času trgovinskih in obrtnih obratovalnic v mariborski oblasti.

(Konec.)

Čl. 25.

Prav tako morajo biti trgovinske in obrtne obratovalnice zaprte ob teh-le verskih praznikih, in sicer

a) ves dan:

1. na novega leta dan, 1. januarja,
2. na dan sv. Treh kraljev, 6. januarja,
3. na veliki petek v srezu mursko-soboškem,
4. na dan sv. Rešnjega telesa,
5. na dan Vseh svetnikov, 1. novembra,
6. na božični dan, 25. decembra;

b) popoldne:

1. na praznik sv. Jožefa, 19. marca z omejitvijo, da ta odredba ne velja za Medjimurje in Prekmurje,
2. na praznik Vnebohoda,
3. na praznik sv. Petra in Pavla, 29. junija,
4. na praznik Marijinega vnebovzetja, 15. avgusta,
5. na praznik Marijinega brezmadežnega spočetja, 8. decembra.

Čl. 26.

Določbe v čl. 17., lit. A/1—10 a, B in C, čl. 18., 1. odstavku, čl. 21—23 veljajo analogno tudi za praznike, izvzemši božični dan.

Z enako izjemo je ob praznikih dovoljeno delo v pekarskih delavnicah.

Brivske, frizerske in kozmetične obratovalnice, v katerih na nedeljo počiva delo ves dan, smejo ob sobotnih praznikih ostati odprte do 14. ure.

IV. Obče odredbe.

Čl. 27.

Za poletni čas po tej naredbi se šteje čas od 1. aprila do 30. septembra, ostali meseci se štejejo za zimski čas.

Čl. 28.

V času, predpisanem za zapiranje obratovalnic, morajo biti zaprti vsi vhodi v prostore, določene za promet s strankami. Stranke, ki so v tem času že v obratovalnici, morajo biti še postrežene.

Lastniku obratovalnice in njegovim rodbinskim članom je dovoljeno, bivati in delati v obratovalnici tudi v času, ko je za promet s strankami zaprta.

Čl. 29.

Če se opravljajo v eni in isti obratovalnici posli raznih vrst, za katere navaja ta naredba glede obratovalnega časa različne določbe, veljajo za tako obratovalnico strožji predpisi.

Isto velja tudi za primer, da je katerikoli v čl. 24. in 25. navedenih praznikov v nedeljo.

Čl. 30.

Za uporabljanje predpisov te naredbe je brez pomena, ali pripadajo obratovalnice privatnim osebam ali javnim telesom, ali je v njih paposleno pomožno osebje ali ne.

Za trgovinske obratovalnice se smatrajo po tej naredbi tudi zadržne, obrtne in industrijske prodajalnice.

Čl. 31.

Predpisov te naredbe ni uporabljati:

1. na gostilne, kavarne, restavracije in hotele, za katere urejajo odpiranje in zatvarjanje posebni predpisi upravnih oblastev;
2. na samostalne male prodajalne tobačka (trafike), če se razun tobačnih izdelkov, kadilskih potrebščin, kolkov, taksnih papirjev, poštnih znamk, dopisnic in razglednic, srečk razrednih loterij, časopisov in revij ne prodaja va njih nobeno drugo blago;
3. na lekarne;
4. na obratovalnice v zgradbah železniških postaj;
5. na podjetja za prevažanje oseb in javno postrežništvo;
6. na dela ob prevažanju lahko kvarljivega blaga ali živih živali;
7. na prodajo čaja, čokolade, kolačev, slaščic in sličnega blaga v bioskopih, koncertnih dvoranah, gle-

dališčih, zabaviščih in podobnih lokalih, kamor smejo prihajati samo osebe, ki so plačale vstopnino;

8. na popraviljanje motornih vozil in avionov ob nenadni pokvari in na njih proskrbovanje s potrebnim materialom;

9. na čiščenje obratovalnic, namočanje izločb in posle ob višji sili;

10. na delo ob inventariziranju, toda to le z dovoljenjem pristojnega prvostopnega upravnega oblastva.

Za prodajanje na trgih ob sejnih in ob tržnem času veljajo prepisi, izdani po pristojnih oblastvih za urejanje tržnega prometa.

Čl. 32.

Določbe te naredbe se ne tičejo delovnega časa osebja v trgovinskih in obrtnih obratovalnicah, ki se urejen s čl. 22. do 36. min. uredbe od 16. aprila 1929 Z. R. br. 4201-IV.

V. Kazenske odredbe.

Čl. 33.

Lastniki obratovalnic, ki protivno predpisom te naredbe obratujejo izven časa, določenega za odpiranje in zapiranje obratovalnic, se kaznujejo v denarju od Din 50.— do 3000.—, sorazmerno z obsegom obratovalnic.

Prekrške teh predpisov preiskujejo in kaznujejo pristojna prvostopna upravná oblastva. Zoper njihove razsodbe se smejo interesirane osebe pritožiti v 15 dneh po priobčitvi na velikega župana mariborske oblasti, čegar odločba je izvršena.

V slučaju neizterljivosti se denarna globa spremeni v zaporno kaznen analogno predpisom veljavnega obrtnega zakona.

Pravica, naznaniti prekršitev predpisov te naredbe, gre vsakemu državljanu kakor tudi zainteresiranim organizacijam in zbornicam.

Čl. 34.

Denarne kazni se stekajo v skladu z obrtno in trgovinsko šolo pri velikem županu mariborske oblasti.

VI. Končne odredbe.

Čl. 35.

Ta naredba stopi v veljavo s 15. dnem po objavi v »Uradnem listu ljubljanske in mariborske oblasti«. Istočasno zgubi veljavo naredba velikega župana mariborske oblasti od 31. julija 1928 O. br. 2060-1.

MALA NAZNANILA.

Poceni ure, zlatnino in srebrnino ter vsa v to stroko spadajoča popravila pri
Albertu Eccarius
urar, Maribor, Slomškov trg 5

Produktivna zadruga mizarških mojstrov
r. z. z. o. z.

Maribor, Vetrinjska ulica 18.
Mobilije. Lastna izdelava vseh vrst pohištva od navadne do najfinije izdelave, iz mehkega, trdega, kakor tudi iz eksotičnega lesa, po znatno znižanih cenah, zelo solidno in dobro delo. Eno leto garancije. Samo pri Produktivni zadrugi mizarških mojstrov, Maribor, Vetrinjska ulica 18.

Tvornica štampiljk
in prodaja v to stroko spadajočih potrebščin
T. Soklič
Maribor, Aleksandrova c. 43-

V tekstilnem bazarju
Vetrinjska ulica št. 15
Maribor

se dobi pristno angleško sukno za obleke, plašče, svilo, platno itd. po najnižjih cenah. — Oglejte si izložbe.

I. MARIBORSKA DELAVSKA PEKARNA R. Z. Z O. Z.

Ustan. 1898 **MARIBOR, TRŽAŠKA CESTA ŠTEV. 36—38** Telefon 324
Prodajalne v Slomškovi ulici št. 2 in na Glavnemu trgu št. 18

Moderno in higijensko urejena pekarna. — Priporočamo vsem organiziranim delavcem in delavkam naše okusno pecivo v polni teži. Ozirajte se pri zahtevanju peciva iz Delavske pekarnice pri vseh prodajalcih peciva na zavarovalno znamko D. P.

Elektrotehnična delavnica PRATTES & TRABI,

Maribor, Vodnikov trg št. 3.

Popravila vseh vrst električnih strojev in aparatov, novo ovijanje sežganih elektromotorjev, dynamo-strojev, transformatorjev itd. Lastna preizkuševalnica, točna in kulantna postrežba, zmerne cene, nakup in prodaja porabljenih motorjev in dynamo-strojev.

Enkratna ponudba.

Vsakdo, kdor za pol leta, t. j. za čas od 1. aprila do 30. septembra naroči ali pa obnovi naročnino za Radiowelt, dobi po svoji volji eno izmed tukaj navedenih treh knjig od Hans Günther u. Dr. P. Stuker in sicer: Radioexperimente, Mk 3.80; Radio-technisches Lexikon, Mk 3.60; Wo steckt der Fehler? Mk 4.— zastoj. Naročite se še danes! Samo oni abonenti imajo pravico do premije, ki pošljejo naročnino do 10. IV. in 1 S (šiling) za pošto in zavojnino.

ČITAJTE!

novo izišlo, socialno dramo Rudolfa Golouha

KRIZA.

Naroča se pri upravi »Delavske Politike« v Mariboru, Ruška cesta 5, Vsaka naša knjižnica, vsak naš čitatelj mora naročiti to našo najboljšo socialno dramo.

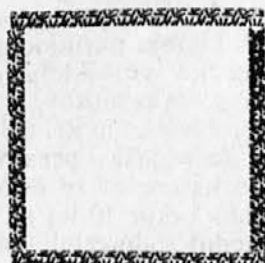
Ali ste že krili? svoje potrebe v tiskovinah

Dobavljamo vse tiskovine v prvovrstni izpeljavi in po najnižjih cenah za vsa društva, industrijo, trgovine, pisarne itd.

Ljudska tiskarna d. d.
Maribor, Sodna ulica št. 20

Ali ste že preizkusili „PROJA“ ječmenovo kavo?

Dobliva se jo povsod. Dobliva se jo povsod.